

Landstrategi

Estland

1 januari 2002 – 31 december 2004

REGERINGSKANSLIET

UD

2002-06-19

Enheten för Central- och Östeuropa

LANDSTRATEGI FÖR SAMARBETET MED ESTLAND 2002-2004

1. INLEDNING

Regeringen har beslutat upprätta en landstrategi för utvecklingssamarbetet med Estland liksom för de övriga prioriterade länderna i Central- och Östeuropa. Landstrategin för Estland ska styra inriktningen på det svenska utvecklingssamarbetet med Estland under perioden 2002- 2004. Strategin baseras på förslag från Sida, kompletterat med UD:s egna överväganden, synpunkter från andra departement som omfattas av utvecklingssamarbetet med Estland samt prioriteringar presenterade i det kontinuerliga samarbetet med svenska motparter samt vid överläggningar i Tallinn 15 maj 2002.

1. REFORMPOLITIKEN

Sedan Estland återvann självständigheten 1991 har landet genomgått en omfattande politisk och ekonomisk omvandling. Estland är i dag en fungerande parlamentarisk demokrati och marknadsekonomin är väl utvecklad. Det politiska läget är stabilt och landet har en hög genomsnittlig ekonomisk tillväxt. Estlands viktigaste utrikespolitiska mål är medlemskap i EU och Nato. Under år 2000 blev landet medlem i WTO.

EU är Estlands viktigaste handelspartner med cirka 70 procent av den totala handeln. Sverige är Estlands andra enskilt största handelspartner. Sverige är därtill största utländska investerare i Estland och svarar för cirka 40 procent av direktinvesteringarna.

Estlands anpassning till EU har under senare delen av 1990-talet varit styrande för landets reformpolitik. Relationerna med EU regleras i ett Europaavtal från 1998 då landet också inledde förhandlingar om medlemskap i EU. Ambitionen är att förhandlingarna ska avslutas i slutet av år 2002 med sikte på en estnisk anslutning till EU under 2004.

2002-06-19

Avgörande för Estlands ekonomiska utveckling blir att landet förmår stimulera till fortsatta, såväl nationella som utländska, investeringar i produktiva sektorer.

3. MEDLEMSKAPSFÖRHANDLINGAR OCH EU-ANPASSNING

Estland har kommit långt i anpassningen till EU:s gemensamma regelverk inklusive utbyggnaden av den institutionella strukturen.

I kommissionens årliga översynsrapport från november 2001 konstateras att Estland redan 1997 uppfyllde Köpenhamnskriterierna på det politiska området. Arbetet med att konsolidera demokratiska institutioner har därefter fortsatt och stora framsteg gjorts. Rapporten noterar att betydande framsteg gjorts för att integrera icke-medborgare. Rapporten konstaterar att Estland även gjort framsteg beträffande rättsliga och inrikes frågor bland annat genom antagandet av en ny strafflagstiftning. Fortsatta reformer vad gäller transparens och samordning i den offentliga förvaltningen, inklusive rättsväsendet, är dock nödvändiga. För att säkerställa implementeringen av lagstiftningen behöver dessutom samarbetet med internationella organisationer förbättras. Vidare konstateras i rapporten att effektiviteten inom domstolsväsendet bör förbättras liksom kvaliteten på domstolsbesluten och medborgarnas tillgång till rättssystemet. Särskild uppmärksamhet bör ges kampen mot organiserad brottslighet, inklusive handeln med narkotika.

Kommissionen bedömer att Estland är en fungerande marknadsekonomi som inom en nära framtid kommer att kunna klara konkurrenstrycket och marknadskrafterna inom EU, under förutsättning att man fullföljer sitt reformprogram. Estland har återvänt till en hög tillväxt och har förstärkt den makroekonomiska stabiliteten, men aktiv finanspolitik är fortsatt av stor betydelse. Viktiga framsteg har gjorts vad gäller strukturella reformer. Det legala och institutionella ramverket finns på plats. Rörligheten på arbetsmarknaden är dock begränsad. Omstruktureringen av oljeskifferindustrin och fastighetsregistreringen bör accelereras.

Kommissionen noterar att Estland gör fortsatta framsteg både vad gäller antagandet och genomförandet av *acquis communautaire*. Den estniska statsförvaltningen har stärkts och merparten av nödvändiga institutioner finns på plats för att genomföra och upprätthålla *acquis*. Som exempel kan nämnas ackrediteringen av SAPARD-kontoret, omorganiseringen av fiskeriadministrationen och sammanslagningen av näringslivsstödsorganen. Ytterligare förstärkningar av förvaltningen behövs emellertid, bland annat en omorganisering av marknadsövervakningssystemet, effektivare

2002-06-19

åtgärder mot piratkopior och andra förfalskningar samt kapacitet att administrera den gemensamma jordbrukspolitiken. Vidare finns behov av att stärka den administrativa kapaciteten inom miljö-, rätts- och tullområdena samt för att bygga upp en effektiv och ändamålsenlig struktur för att hantera EU:s strukturfonder.

Kommissionen konstaterar att betydande framsteg gjorts avseende de kortsiktiga prioriteringarna i 1999 års partnerskap och att Estland nu tagit sig an prioriteringar på medellång sikt, inklusive den inre marknaden, jordbruk, fiskeri, transport, arbetsmarknad, det sociala området, miljö samt rätts- och inrikesfrågor.

4. DET HITTILLSVARANDE SAMARBETET

Det svenska stödet till reform- och övergångsprocessen i Estland inleddes 1990. Under perioden 1990 - 2000 har cirka 670 miljoner kronor utbetalats för bilaterala samarbetsinsatser. De flesta av dessa insatser relaterar till målet om en socialt hållbar ekonomisk omvandling. Andra områden har varit stöd för en miljömässigt hållbar utveckling, demokrati och mänskliga rättigheter samt säkerhetsfrämjande insatser. Sverige är en av de större givarna till Estland.

Stödet till EU-anpassningsprocessen har kommit att stå i fokus för det svenska stödet i enlighet med de ambitioner som uttrycks i landstrategin för 1999-2001. I praktiken har så gott som allt svenskt stöd som beslutats under perioden 1999 - 2001 direkt eller indirekt bäring på Estlands EU-anpassning.

Det säkerhetsfrämjande stödet spelade under samarbetets första tid en viktig roll för Estlands oberoende genom utrustningsinsatser inom främst gränskontroll, kustbevakning, polis och tull. Stödet har sedan successivt övergått i ett vidgat säkerhetsfrämjande stöd inriktat på kompetens- och institutionsutveckling.

Stödet till fördjupningen av demokratins kultur har främst riktats till samarbete mellan kommuner, länsstyrelser samt enskilda organisationer. Samarbetet genom Svenska institutet har haft stor betydelse för kontaktskapande och nätverksbyggande inom kultur och utbildning. Sverige har sedan början av 1990-talet lämnat omfattande stöd, bland annat i form av språkutbildningsinsatser och till integrationen av den ryskspråkiga befolkningen i Estland. Insatser har bland annat genomförts i samarbete med FN:s utvecklingsprogram UNDP. Det nationella integrationsprogrammet genomförs med stöd från svensk sida. Sedan mitten av 1990-talet

2002-06-19

har jämställdhetsaspekter allt mer betonats i det bilaterala samarbetet.

Mot bakgrund av rättssektorns betydelse för EU-anpassningen intensifierades utvecklingssamarbetet med Estland inom området från och med 1998 då ett regeringsavtal om utvecklingssamarbete på rättsområdet ingicks mellan Sverige och Estland.

Under perioden 1999 – 2001 ökade insatserna på det sociala området då de svenska ambitionerna i större utsträckning än tidigare motsvarades av estniska prioriteringar.

Ett omfattande svenskt stöd har givits till den estniska jordreformen avseende såväl kartering som lantmäteri och myndighetsutveckling. På näringslivsområdet har samarbetet främst gällt omstruktureringen och konsolideringen av det estniska bankväsendet. De insatser som i detta sammanhang gjorts genom bland annat Swedfund Financial Markets har underlättat stora svenska investeringar.

Svenskt stöd inom miljöområdet har anslutit till HELCOM:s Åtgärdsprogram för Östersjön, EU-anpassningen och på senare år Baltic 21 för en hållbar utveckling. Stödet inom Åtgärdsprogrammet har främst avsett förstudier och investeringar på vatten- och avloppsområdet. Jordbruksinsatserna som också är en del av Baltic 21 har varit inriktade på demonstrationsinsatser och utbildning för att minska utläckage av närsalter från jordbruksmark. Ett myndighetssamarbete mellan i första hand Naturvårdsverket och det estniska miljöministeriet har haft sin tyngdpunkt på vatten- och kemikalieområdena med ett tydligt fokus på anpassningen till EU:s regelverk.

Svenskt stöd på energiområdet har bidragit till ekonomiska besparingar, förbättrad miljö, kompetenshöjning och nya arbetstillfällen. Stödet har främst lämnats för ett program i samfinansiering med Världsbanken för fjärrvärmerehabilitering i de största städerna.

Utvärderingar visar att det svenska bilaterala utvecklingssamarbetet i hög grad varit relevant med utgångspunkt i uppsatta mål och bidragit till Estlands positiva utveckling. Samarbetet ansluter, enligt utredningen "Att utveckla samarbetet med Central- och Östeuropa" väl till instruktionerna i landstrategin 1999-2001. Det bilaterala stödet har också främjat svenskt näringsliv inom flera sektorer bland annat miljö, energi, skog och bankväsende. Bilaterala stödinsatser har synliggjort svenska myndigheters kapacitet på ett sådant sätt att

2002-06-19

de framgångsrikt kunnat konkurrera om EU-finansierade uppdrag främst inom Phare/Twinning.

Utfasningen av utvecklingssamarbetet med Estland har inletts under perioden 1999 - 2001. Stödet till jordreformen, infrastruktur-, bank och finans-, jordbruks-, skogs- och fiskeriområdena, samt näringslivsfrämjande har i det närmaste avslutats. I takt med att insatserna från EU ökar har Estlands kapacitet att absorbera bilateralt stöd begränsats. Samarbete fortgår dock på områden där bilaterala insatser behövs som ett komplement till EU:s bistånd. Det gäller särskilt inom rättsområdet, miljöområdet och den sociala sektorn.

5. SAMARBETET UNDER 2002-2004

5.1. Mål

Det övergripande målet för utvecklingssamarbetet med länderna i Central- och Östeuropa är att främja en hållbar utveckling, fördjupad integration och partnerskap i Östersjöområdet och dess omgivningar, utifrån behoven i samarbetsländerna och med utnyttjande av den svenska resursbasen.

5.2. Generella överväganden

Det finns ett starkt svenskt intresse att underlätta Estlands och övriga baltiska länders medlemskap i EU. En huvuduppgift i svensk Baltikumpolitik under återstående förmedlemskapstid blir därför att fullfölja stödet för ländernas fulla EU-integration. Samtidigt är det ett svenskt intresse att det utvecklas ett ömsesidigt aktivt gränsnära samarbete mellan de baltiska länderna och angränsande ryska regioner. I ljuset av Estlands positiva ekonomiska utveckling och snabba EU-anpassning har utvecklingssamarbetet med landet successivt kunnat minskas under senare år samtidigt som de normala grannlandsrelationerna blivit allt tätare. Minskningen av det bilaterala stödet, som underlättas av de stora resursöverföringar som sker genom EU, förutses fortsätta med sikte på en utfasning i samband med att Estland uppnår medlemskap – vilket kan komma att ske under 2004. Det är viktigt att övergången till reguljärt grannlandssamarbete sker på sådant sätt att upparbetade kontakter fortsätter.

En möjlighet som i dag utnyttjas och fortsatt bör uppmuntras, är att använda estniska resurser och erfarenheter i det svenska utvecklingssamarbetet med länder i övriga Central- och Östeuropa och Centralasien.

2002-06-19

5.3. Samarbetets omfattning, former och inriktning

Under perioden 2002-2004 förutses en fortsatt nedtrappning av utvecklingssamarbetet med sikte på en avveckling i anslutning till EU-medlemskapet. Tidplanen för avvecklingen är avhängig bland annat av de fortsatta förhandlingarna. Detta innebär att det finns ett särskilt behov att stämma av strategin under 2003.

Samarbetet ska styras av tre riktlinjer: att främja EU-anpassningen i kandidatländerna, att främja relationerna med Sverige och att låta ett jämställdhetsperspektiv präglade samarbetet.

Insatserna ska inriktas på att stödja det anpassningsarbete som krävs för ett medlemskap i EU och ska utgå ifrån Estlands egen förmedlemskapsstrategi. Tonvikten ska läggas vid att hjälpa Estland att uppfylla EU:s gemensamma regelverks förpliktelser. Det svenska stödet ska inriktas på insatser som ligger utanför, men som kompletterar det stöd som utgår genom EU:s olika program. För att stödja den institutionella EU-anpassningen har en särskild fond bildats för att finansiera kortare rådgivnings- och utbildningsinsatser genom svenska myndigheter inom ramen för Estlands National Programme for the Adoption of the Acquis.

Viktiga kvarvarande områden för svenska bilaterala insatser är rättsområdet, miljöområdet samt det sociala området. Ambitionen ska vara att pågående svenska stödinsatser när så är möjligt inordnas i EU:s program. Twinning är härvidlag ett viktigt instrument på förvaltningsområdet. Nära samordning med EU/Phare-stödet förutses.

Utvecklingssamarbetet ska bidra till att skapa ett nära och långsiktigt grannlandssamarbete mellan svenska företag, organisationer och statliga och kommunala myndigheter och dess motparter i Estland. Samarbetet bör leda till en fortsatt intensifiering av handels- och kulturutbytet mellan de båda länderna. Samarbetet ska inriktas på områden där Sverige har speciell kompetens och särskilda förutsättningar att ge stöd. Det är viktigt att utfasningen av utvecklingssamarbetet utformas i en takt och i former som underlättar ett fortsatt samarbete av ömsesidigt intresse mellan svenska och estniska parter.

Allt utvecklingssamarbete mellan Sverige och Estland ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv. Vid beredning av insatser ska effekterna på män och kvinnor analyseras. Därutöver kan särskilda insatser riktade till kvinnor eller män vara motiverade, till exempel för stärkande av kvinnor på arbetsmarknaden. Mätbara mål bör

2002-06-19

sättas upp inom projekt på samtliga relevanta samarbetsområden. Förväntningarna på samarbetspartners bör tydliggöras i detta avseende.

Stödet bör såsom hittills utgå i form av tekniskt samarbete inriktat främst på insatser för kunskaps- och institutionsutveckling. På miljöområdet kan det även inbegripa stöd till investeringar. Stödet ska utgå till verksamheter som bedrivs under estniskt huvudansvar och det bör begränsas till sådana resursinsatser när det gäller kompetens och kapacitet som saknas på estnisk sida. Det innebär bland annat att det svenska stödet genomgående bör kopplas till krav på kostnadsdelning med estnisk part.

Följande gäller för samarbetet på de sex olika verksamhetsområdena:

- gemensam säkerhet
- demokratis fördjupning
- ekonomisk omvandling
- social trygghet
- miljö
- utbildning och forskning

5.3.1 Gemensam säkerhet

Målet för det säkerhetsfrämjande stödet till Central- och Östeuropa är att främja den gemensamma säkerheten i regionen på såväl det militära som det civila området.

De säkerhetsfrämjande insatserna avser stöd till

- säkerhetspolitisk kompetens
- demokratiskt totalförsvaret
- fredsfrämjande insatser
- försvarsmiljöinsatser
- icke-spridning av massförstörelsevapen
- beredskap för olyckor och katastrofer
- gränsbevakning och insatser för stärkt yttre gränskontroll
- asyl- och migrationspolitisk kompetens.

Det säkerhetsfrämjande stödet utgör en hörnsten i svensk Östersjöpolitik. Regeringen utgår från en bred syn på säkerhetsbegreppet. Säkerhet innebär mer än militär säkerhet och

2002-06-19

förutsätter även civila, diplomatiska, politiska och ekonomiska insatser.

Stödet avser främst olika former av kunskapsöverföring och institutionsuppbyggnad (utbildning och rådgivning), men omfattar även visst militärt materielstöd. I syfte att göra det säkerhetsfrämjande stödet mer långsiktigt och överskådligt utarbetas i samråd mellan Sverige och Estland årsprogram på Försvarmaktens område.

Det svenska säkerhetsfrämjande stödet på det militära området syftar till att bidra till uppbyggandet av nationell försvarsförmåga under demokratisk kontroll i Estland. Därmed skapas också bättre förutsättningar för Estland att själv välja säkerhetspolitisk väg. Detta ligger i svenskt intresse.

Stödet bör befrämja områden eller problem av gränsöverskridande karaktär och ska gälla frågor av säkerhetspolitisk betydelse. Det är viktigt att det säkerhetsfrämjande stödet främjar kandidatländernas framtida inträde i EU och anpassning till andra internationella samarbetsstrukturer.

När Estland blir EU-medlem förändras på nytt förutsättningarna för det säkerhetsfrämjande stödet, som då delvis bör fasas ut. Kopplingen till EU-medlemskapet på vissa av de sektorer som omfattas av det säkerhetsfrämjande stödet är dock emellertid överlag mindre än på andra samarbetsområden samtidigt som dessa kan vara av stor betydelse för svensk säkerhet. Detta gäller inte minst för totalförsvarsområdet där det finns mer långsiktiga behov av stöd.

Stödet på det säkerhetspolitiska området, som ursprungligen syftade till att utveckla de baltiska ländernas förmåga att agera internationellt, har allt mer inriktats på nationell säkerhetspolitisk kompetensuppbyggnad och fortsatt stöd till denna kan förväntas. På den estniska sidan samordnas verksamheten mellan försvarsministeriet och inrikesministeriet med underliggande myndigheter.

2002-06-19

Sverige bistår Estland i upprättandet av en långsiktig planering av den nationella försvarsmakten med demokratisk kontroll och folklig förankring som grundläggande principer. Utbildning av officerare och annan militär personal utgör en betydande del av samarbetet. Stöd ges även till de baltiska ländernas gemensamma försvarshögskola BALTDEFCOL i Tartu, Estland, där Sverige också samordnar och leder skolans verksamhet.

På området för fredsfrämjande insatser stöder Sverige den baltiska bataljonen BALTBAT samt den marina motsvarigheten, den gemensamma sjöstyrkan BALTRON. Det multilaterala stödet minskar nu och de baltiska länderna övertar ett större projektansvar. I stället lämnas ett ökande stöd till mottagarländernas nationella försvarsmakter.

Miljöinsatser i samband med militär verksamhet är av fortsatt betydelse. Svenskt stöd kan förväntas till exempel till metoder för riskbedömning och miljösäker hantering av skadliga ämnen. Ett annat område avser utbildning i försvarsmiljöfrågor.

Inom området för det civila säkerhetsfrämjande stödet kan situationen i Estland generellt sett anses vara på en relativt god nivå, varför en gradvis utfasning av bilateralt stöd under programperioden kan vara motiverad. Vissa avslutande insatser kan behövas beträffande icke-spridning för att stärka nationell och sambaltisk kapacitet för myndighetssamverkan mot smuggling och illegal hantering av kärnämnen.

Beredskapen i Estland för att hantera olyckor och katastrofer är i dag förhållandevis väl utvecklade. Då beredskapen ännu ej står i paritet med de nordiska ländernas, föreligger ett visst fortsatt utbildningsbehov för att kunna övergå till fullt utvecklat grannlandssamarbete. Förebyggande arbete bör ges ytterligare tyngd. Avslutande insatser bör kopplas till bilaterala räddningsavtal.

På sjösäkerhetsområdet bedöms den nationella kapaciteten vara relativt god och en övergång till normalt grannlandssamarbete vara rimlig under programperioden.

2002-06-19

En övergång till ett reguljärt, operativt, samarbete ter sig således rimligt under de närmaste åren, trots att vissa stödbehov kvarstår. Formen för denna kan ta sig olika uttryck, till exempel kan den bestå i att inlemma Estland i olika nätverk, vilka skulle kunna utgöra en ram för fortsatta punktinsatser.

Estland har i dag en godtagbar migrationsstruktur och organisation. Nationella regelverk som uppfyller internationella krav har antagits och implementeringen når en acceptabel nivå. Det är dock viktigt att upprätthålla beredskap att hantera flyktingströmmar, även om dessa i dagsläget är ytterst små. Vissa kompletterande insatser på områden där Estland saknar adekvat erfarenhet och/eller är motiverade ur ett svenskt perspektiv kan stödjas de kommande åren.

Sverige bör ha fortsatt beredskap för insatser inom tullområdet. Uppbyggnaden av den administrativa förmågan och uppföljningen av implementeringsbestämmelser är alltjämt eftersatt i Estland.

Inom många av dessa områden är svenska bilaterala insatser beroende av EU-finansierade program och bör noga samordnas med och utgöra komplement till dessa. När så är möjligt ska EU-finansiering sökas för fortsatta aktiviteter.

Mot bakgrund av vårt övergripande, nationella, intresse för ett väl fungerande Östersjösamarbete inom det säkerhetsfrämjande området, bör berörda myndigheter planera för eventuella samarbetsinsatser efter EU-medlemskap inom ramen för sin reguljära internationella verksamhet.

5.3.2 Demokratins fördjupning

Rättsområdet

Målet för samarbetet är att stärka rättsstaten i Estland genom att stödja uppbyggnaden av en bestående institutionell och administrativ kapacitet hos myndigheterna inom området. Det är av stor vikt för Estlands EU-integration och denna aspekt ska därför utgöra en styrande faktor för samarbetet.

Rättssamarbetet berör följande verksamhetsområden:

- Polisväsendet

2002-06-19

- Åklagarväsendet
- Domstolsväsendet
- Kriminalvården
- Brottsförebyggande arbete

Inom rättsområdet bedöms fortsatt stora behov föreligga, som dock i allt större utsträckning förutsätts täckas av EU/Phare-programmet. Det är önskvärt att svenska myndigheter även fortsatt engageras i dessa EU-finansierade insatser, och då främst på områden där den svenska resursbasen kan utnyttjas. Fortsatta bilaterala insatser ska vara kompletterande eller inriktas på områden som bedöms vara av direkt betydelse för EU-anpassningen, men inte täcks av EU/Phare-programmet. I alla lägen bör en stark förankring på mottagarsidan eftersträvas.

Utvecklingssamarbetet bör i större utsträckning än hittills präglas av ett rättskedjeperspektiv. Som ett viktigt led i denna process planeras inom polissamarbetet en mer programinriktad samarbetsform där även övriga delar i rättskedjan kommer att involveras, till exempel åklagarväsendet. Insatser kan bli aktuella för att stärka förmågan att bekämpa internationell organiserad brottslighet, särskilt handel med kvinnor och barn samt handel med narkotika. Detta kan ske bland annat genom att stärka det praktiska samarbetet och kunskapsöverföringen mellan berörda myndigheter, liksom genom insatser för att förebygga våld mot kvinnor. Samarbetet ska genomsyras av ett brottsförebyggande perspektiv.

Utvecklingssamarbetet för stärkande av det estniska domstolsväsendet samt kriminalvården kommer bland annat att bedrivas i form av så kallat tvillingsarbete mellan svenska och estniska respektive myndigheter. Samarbetet mellan det svenska justitiedepartementet och de estniska justitie- och inrikesministerierna kommer i huvudsak att bestå av rådgivningsinsatser rörande EU-anpassningen.

Det svenska utvecklingssamarbetet inom rättsområdet ska successivt övergå till ett reguljärt grannlandssamarbete på områden där ömsesidigt intresse föreligger, i enlighet med bland annat de regeringsavtal som undertecknats mellan Estland och Sverige.

Samarbete på lokal och regional nivå

Det finns ett omfattande svenskt samarbete med Estland på lokal och regional nivå. Detta statligt finansierade stöd ska under perioden successivt minskas i takt med att ökade normala grannlandsrelationer och finansiering genom EU-program utvecklas.

2002-06-19

Det finns dock fortsatta behov av insatser framför allt med hänsyn till de stora regionala skillnaderna i landet vad gäller ekonomisk och social utveckling. Särskild uppmärksamhet bör ägnas situationen i nordöstra Estland.

Områden av särskild vikt för samarbete är insatser inom offentlig administration, social sektor, EU-anpassning samt insatser som förstärker den lokala och regionala nivåns kapacitet för att hantera EU:s strukturfonder.

Stödet bör även framgent utgå främst inom ramen för programmen för det fördjupade vänortssamarbetet samt landstings- och länsstyrelsesamarbetet. De svenska regionala och lokala insatserna bör samordnas länsvis där så är lämpligt. Betydelsefullt i samarbetet är att skapa förutsättningar för att i större utsträckning integrera mindre landsbygdskommuner då förutsättningarna många gånger är speciella där i jämförelse med större orter.

Särskild uppmärksamhet bör inriktas på att i större utsträckning få tillgång till EU-finansiering. Detta kan vara betydelsefullt för att skapa förutsättningar för en successiv övergång till andra samarbetsformer.

Stödet till det civila samhället

Åtgärder för att främja medborgarnas deltagande i det politiska livet och i föreningsverksamheten understöds främst genom det stöd som kanaliseras genom enskilda organisationer och genom det så kallade partinära stödet. Detta stöd syftar till att stärka de lokala samarbetsorganisationerna och därmed ett livskraftigt civilt samhälle. I Estland är stödet vittförgrenat och flertalet av de organisationer som Sida har ramavtal med är verksamma i landet.

Samarbetet mellan organisationerna under den kommande strategiperioden ska anpassas till det förestående EU-medlemskapet i samband med vilket utvecklingssamarbetet i princip ska avslutas. Betydelsen av att det i många fall finns ett ömsesidigt intresse av samarbete även därefter ska beaktas.

Organisationernas strategier för de kommande åren fokuseras på stöd till samarbetsparterna för EU-anpassning och medlemsmobilisering samt till att främja parternas möjligheter att mobilisera EU- och annan finansiering. Andra prioriterade områden är hiv/aids samt åtgärder mot alkohol- och narkotikamissbruk, människohandel och sexuellt utnyttjande.

2002-06-19

Sammantaget kan konstateras att insatserna på lokal och regional nivå samt stödet till det civila samhället har inneburit en bred folklig förankring i Sverige av samarbetet med Öst- och Centraleuropa.

Kultur, språk och integration

I dag finns till följd av bland annat Svenska institutets insatser ett välutvecklat kontaktnät mellan svenska och estniska kultur- och samhällsinstitutioner, organisationer samt enskilda professionella personer. Det fortsatta stödet avser att främja en fördjupning av demokratins kultur genom främst utbyte på samhälls- och kulturområdena med inriktning på projekt som har stark förankring i mottagarlandet. Kontakter bör i större omfattning än hittills främjas med regioner utanför huvudstaden.

Insatser för att främja integrationen av icke-medborgare i det estniska samhället bör fortsätta och inriktas på att öka ett nationellt ansvarstagande och medfinansiering då det svenska stödet kommer att fasas ut under perioden. Integrationsaspekten bör allmänt beaktas i samarbetet när sådana stödinsatser kan vara befogade.

I ljuset av avvecklingen av utvecklingssamarbetet är det viktigt att tillvarata och fördjupa de kontakter som har skapats i former som underlättar övergången till ett normalt grannlandssamarbete mellan estniska och svenska parter.

5.3.3. Ekonomisk omvandling

Centrala förvaltningen

Förstärkning av den offentliga förvaltningen är av central betydelse för Estlands EU-anpassning. I takt med att kvarstående behov i allt större utsträckning täcks av EU/Phare-programmet har det svenska bilaterala stödet minskat. EU-stödet utgår genom Twinning-programmet som är ett viktigt instrument för stärkande av den administrativa kapaciteten i den estniska förvaltningen. Svenska myndigheter bör även fortsättningsvis medverka i twinningprojekt i Estland. Bilaterala insatser bör inriktas på avslutande insatser med direkt bäring på Estlands EU-integration och som komplement till EU/Phare-stödet och annan finansiering. Uppmärksamhet ska ges åt insatser som främjar en anpassning till och tillämpning av det regelverk som gäller för EU:s inre marknad. Därutöver förutses stöd utgå inom ramen för den särskilda fond som bildats till stöd för Estlands National Programme for the Adoption of the Acquis.

2002-06-19

Jordreformen

Jordreformen i Estland beräknas vara avslutad år 2002. Det svenska stödet som bland annat omfattat institutionellt stöd för uppbyggnad av den estniska lantmäterimyndigheten, centrala och regionala system för lantmäteri, fastighetsregistrering, fastighetsbildning och värdering samt insatser för kartframställning är i det närmaste avslutat. Estland kan i dag av egen kraft utforma, utveckla och effektivt genomföra egna strategier inom kart- och fastighetsområdena. En kompletterande mindre insats för EU-anpassning inom landomarrondering kan vid behov bli aktuell.

Näringsliv

Det svenska stödet inom infrastruktur och på näringslivsområdet, inklusive bank- och finansväsende, har tidigare varit omfattande. I ljuset av den snabba utvecklingen i Estland har detta stöd kunnat avslutas under slutet av 1990-talet.

Ett dynamiskt handels- och investeringsflöde mellan länderna kring Östersjön förutsätter en lösning av de gränshinderproblem inklusive tullfrågor som för närvarande hämmar ett ökat utbyte. Åtgärder för att lösa dessa problem, särskilt vid den estnisk-ryska gränsen, bör uppmärksammas. Vidare bör särskilda insatser övervägas för att främja det gränsnära samarbetet mellan de båda länderna. Samordning med EU-finansierade program bör härvid eftersträvas.

Ett kapitaltillskott planeras för Swedfund International AB under 2002 för riskkapitalinsatser i Central- och Östeuropa. Nya insatser genom Swedfund kan bli aktuella i Estland även under de kommande åren fram till landets anslutning till EU.

5.3.4. Social trygghet

Estland har utvecklat grundläggande system och strukturer vad gäller social omsorg och socialförsäkringar. Brister finns emellertid bland annat när det gäller administrationen av socialförsäkringssystemen. Eftersom stora delar av det sociala området inte täcks in av EU:s regelverk kan förmedlemskapsstöd endast i vissa fall ges för sociala frågor, till exempel arbetsmiljö. Fortsatta bilaterala insatser kan därför vara aktuella som komplement eller på områden som inte täcks av EU/Phare-programmet.

Fortsatt svenskt stöd inom det sociala området ska koncentreras till reformeringen av hälso- och sjukvård samt social omsorg. Svenskt

2002-06-19

stöd kan bli aktuellt för uppbyggnad och förstärkning av system för vård av barn i familjehem, för att minska institutionaliseringen av barn, för förbättringar av arbetsmiljön samt för integrering av funktionshindrade på arbetsmarknaden. Stöd bör ges till utsatta grupper. Särskilda insatser, med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter, bör göras för att förbättra situationen för barn och ungdomar. För att förbättra situationen för funktionshindrade bör insatserna utgå från FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet. Svenskt stöd till Estonian Health Project 2015 bör planeras i nära samarbete med Världsbanken.

Särskild uppmärksamhet bör ges till kvinnor och barn som utsatts eller riskerar utsättas för människohandel och /eller sexuell exploatering. Fortsatta insatser genom International Organisation for Migration (IOM) kan bli aktuella. Stöd ska främst ges för insatser i förebyggande syfte och då främst till ungdomar. Arbetet bör ske i enlighet med deklarationen från den andra världskongressen mot kommersiell sexuell exploatering av barn i Yokohama 2001. De nätverk till stöd för arbetet med utsatta barn i regionen som har byggts upp inom ramen för Östersjöstaternas råd (CBSS) bör utnyttjas i det förebyggande arbetet.

Uppmärksamhet bör vidare ägnas åt den allvarliga smittskyddssituationen, framförallt vad gäller tuberkulos och hiv/aids. Stöd till förebyggande insatser såsom informationsinsatser och uppbyggnad av ungdomsmottagningar bör ges. Arbetet bör vara inriktat på att komplettera och bygga ut pågående reformprogram med smittskyddskomponenter. Insatser och samordning förutses ske inom ramen för det program CBSS inrättat för att bekämpa spridningen av smittsamma sjukdomar i regionen. Ett annat viktigt område är insatser mot det växande missbruk av alkohol och narkotika som har konstaterats under senare år.

Det direkta stödet genom Sida bör ej omfatta lokala punktinsatser. Eventuellt stöd för sådana insatser bör kanaliseras genom enskilda organisationers verksamhet, Hälso- och sjukvårdens Östeuropakommitté (ÖEK) eller genom vänortssamarbetet i mån det kan vara kvalificerat för sådant stöd.

Inom detta verksamhetsområde bör en nära och kontinuerlig dialog upprätthållas med svenska företag och med Sveriges exportråd så att verksamheten i stort understödjer svenska företags långsiktiga närvaro inom hälso- och sjukvårdssektorn i Estland.

2002-06-19

5.3.5. Miljö

Estland står inför stora utmaningar att möta de krav som ställs på miljöförbättringar inför ett medlemskap i EU. EU-anpassningen kommer att kräva stora mänskliga och finansiella resurser även efter medlemskap, vilket återspeglas i att EU accepterat långa övergångstider för Estlands uppfyllande av EU:s regelverk på miljöområdet. Det kommer därför att finnas en långsiktig efterfrågan på fortsatt stöd inom miljöområdet med fokus på EU-anpassningen. Det hittillsvarande samarbetet med tyngdpunkten på stöd till förberedelser och genomförande av investeringar på vatten- och avloppsområdet samt kapacitetsuppbyggnad och kunskapsöverföring till miljömyndigheter bör fortsätta under perioden 2002-2004. Efter medlemskap förutses att stödbehovet huvudsakligen kommer att tillgodoses genom EU:s olika stödinstrumentet.

När det gäller investeringar bör stöd i första hand ges till projekt som redan identifierats och där samarbete i någon form påbörjats. Exempel är vatten- och avloppsprojekten i Narva och programmet för 17 mindre städer samt återställningsprojektet för Sillamäedammen. Stödet bör som tidigare fokusera på att uppfylla HELCOM:s rekommendationer och EU:s direktiv. Institutionella reformer är normalt en förutsättning för svensk medverkan i investeringar. Samarbetet ska bygga på de erfarenheter och samsarbetsformer som utvecklats mellan estniska myndigheter, nordiska bilaterala givare och finansieringsinstitutioner och som koordineras med EU:s stöd. De projekt som idag är avtalade eller under förberedelse har i många fall genomförande och betalningstider på flera år. Även om volymen av nya åtaganden kommer att minska förväntas utbetalningarna för dessa projekt och myndighetssamarbetet under de närmaste två till tre åren att bli omfattande. Detta gör att nivån på det svenska stödet på miljöområdet under perioden inte kommer att minska jämfört med de närmast föregående åren. Vad gäller fortsatta insatser ska en nära och kontinuerlig dialog upprätthållas med svenska företag och med Sveriges exportråd så att verksamheten i stort understödjer svenska företags långsiktiga närvaro i och relationerna med Estland.

Samarbetet vad gäller institutionell uppbyggnad och kunskapsöverföring behöver fortsätta under perioden. De viktigaste samsarbetsområdena inför ett planerat medlemskap i EU är stöd till institutionellt stärkande inklusive harmonisering av miljölagstiftning och genomförande av vissa EG-direktiv. Viktiga områden är vatten-, miljöskydds- och kemikalieområdena samt miljöfarligt avfall. Dessutom är bevarande av biologisk mångfald, gränsöverskridande

2002-06-19

vattensamarbete, tillämpning av klimatkonventionen inklusive Kyotoprotokollet samt Baltic 21 - särskilt sektorerna skogs- och jordbruk - också aktuella.

På energiområdet har ett omfattande arbete med inriktning på energieffektivisering avslutats. Vidare reformer inom sektorn förutses i huvudsak ske utan gåvostöd.

Samarbetet på strålskyddsområdet bör fortsätta under perioden. Ett fortsatt framtagande av ett nationellt regelverk och i förekommande fall anpassning till EU:s regelverk för strålskydd är nödvändigt liksom arbete för att stärka myndigheternas kompetens och metodik att hantera licens- och tillsynsfrågor.

5.3.6. Utbildning och forskning

Inom utbildning och forskning kommer fortsatt stöd att utgå till samarbetsprojekt och nätverk av gemensamt intresse för aktörer från Sverige och de baltiska länderna. Gränsöverskridande samarbete vilket även kan inkludera andra länder i regionen bör uppmuntras. Individuella stipendier kommer, liksom i föregående strategi, vara av stor betydelse i samarbetet. Vid utdelning av stipendier och utformning av samarbetsprojekt bör en jämn könsfördelning eftersträvas. Baltic 21-insatser inom utbildning liksom arbetet med Education for All bör prioriteras.

När det gäller stödet till svenskundervisning förväntas insatserna under perioden vara av ungefär samma omfattning och karaktär som för den föregående strategiperioden. Antalet svenska lektorer bör kunna ligga på samma nivå som under 2001 efter den reducering som skett under senare år.

Under perioden bör ökat fokus läggas på kompetensöverföring inom utbildnings- och forskningsområdet samt på projekt som avser fortsatt deltagande i och samverkan inom EU:s program för utbildnings- och forskningsområdet. I samband med detta bör EU:s särskilda handlingsprogram avseende kvinnor och forskning uppmärksammas (Women and Science). Behovet av särskilda insatser för att stödja samarbete inom utbildning och forskning även efter programperiodens utgång måste beaktas. Det är därför viktigt att även framgent fördjupa och skapa bärkraftiga nätverk mellan svenska och estniska universitet och högskolor. Folkbildning är ett viktigt område där det finns ett etablerat samarbete som bör fortsätta.

REGERINGSKANSLIET
Utrikesdepartementet

Telefon: 08 – 405 10 00, telefax: 08 – 723 11 76, www.ud.se
Fler exemplar kan beställas hos Sida-info, Sveavägen 20, 105 25 Stockholm,
Tel: 08-698 5000, Fax: 08-20 88 64, webb: www.sida.se
Omslag: UD-PIK-INFO, tryck: XBS Grafisk service, 2002
Artikelnummer: UD 02.074